

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เอกสารตำรา หลักการสอนและวิธีสอนภาษาไทย เอกสารการวัดผลประเมินผล หลักเกณฑ์การ วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อหาข้อความเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม เกี่ยวกับสมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์ วิจาร์ณ และการสรุปความคิดรวบยอด แล้วนำข้อความที่รวบรวมได้ในขั้นต้นนี้ เสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความครอบคลุม และให้ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม แล้วจึงนำผลการพิจารณาและข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาสรุป ภายใต้คำแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสรุปได้ข้อความเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น จำนวน 145 รายการ และนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และ กิจกรรมในวัสดุหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตารางวิเคราะห์ ซึ่งมี 3 ประเภท คือ ตารางวิเคราะห์จุดประสงค์ ตารางวิเคราะห์เนื้อหา และตารางวิเคราะห์กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อวิเคราะห์ วัสดุหลักสูตร ว่ามีข้อความที่มีลักษณะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม สมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจาร์ณ และการสรุปความคิดรวบยอดมากน้อย เพียงใด โดยนับจำนวนครั้งที่ปรากฏข้อความเหล่านั้นเป็นเกณฑ์ แล้วลงในตารางโดย แยกเป็นรายชั้นเรียน

2. ตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์ ใช้สำหรับรวบรวมผลของการวิเคราะห์ เอกสารวัสดุหลักสูตร ที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 1

3. ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นความมากน้อยของจำนวน ข้อความที่ค้นพบ และเปรียบเทียบจำนวนข้อความระหว่างรายสมรรถภาพ และระหว่าง ประเภทของเอกสารวัสดุหลักสูตร เป็นรายชั้นเรียน

แหล่งข้อมูลที่ใช้วิจัย

แหล่งข้อมูลเป็นวัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ขึ้น ได้แก่

1. คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 8 เล่ม
 2. หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 12 เล่ม
 3. แบบฝึกหัดภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 6 เล่ม
- รวมเป็นเอกสารทั้งสิ้น จำนวน 26 เล่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยวิธีการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละในการเปรียบเทียบ จำนวนข้อความระหว่างรายสมรรถภาพ และระหว่างประเภทของเอกสารวัสดุหลักสูตร เป็นรายชั้น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมในวัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะ ภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ข้อค้นพบที่ได้คือ จำนวนข้อความ ที่บ่งบอกลักษณะข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแยกเป็นราย สมรรถภาพ ตามประเภทของเอกสารวัสดุหลักสูตรแต่ละระดับชั้น ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความเข้าใจ

ก. คู่มือการสอนภาษาไทย

จุดประสงค์ มีข้อความปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 จำนวน 427 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 498 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 จำนวน 318 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 322 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 จำนวน 182 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 200 ครั้ง

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 จำนวน 416 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 464 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 จำนวน 202 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 356 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 จำนวน 241 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 242 ครั้ง

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 จำนวน 740 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 793 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 จำนวน 393 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 653 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 จำนวน 416 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 415 ครั้ง

ข. หนังสือเรียนภาษาไทย

จุดประสงค์ ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
 ปรากฏในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 จำนวน 107 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 119 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 จำนวน 92 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 130 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน
 82 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 94 ครั้ง

กิจกรรม ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
 ปรากฏในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีข้อความปรากฏ
 จำนวน 11 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 21 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน
 27 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 33 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน
 47 ครั้ง

ค. แบบฝึกหัดภาษาไทย

จุดประสงค์ และเนื้อหา ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏในแบบฝึกหัดทุกระดับชั้น

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในแบบฝึกหัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 137 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 154 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 206 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 421 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 259 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 301 ครั้ง

2. สมรรถภาพด้านการวิเคราะห์วิจารณ์

ก. คู่มือการสอนภาษาไทย

จุดประสงค์ มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 69 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 79 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 31 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 47 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 59 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 56 ครั้ง

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 205 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 132 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 146 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 236 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 166 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 205 ครั้ง

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 263 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 244 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 247 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 278 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 211 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 150 ครั้ง

ข. หนังสือเรียนภาษาไทย

จุดประสงค์ ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 118 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 119 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 92 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 130 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 82 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 94 ครั้ง

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 60 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 61 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 51 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 45 ครั้ง

ค. แบบฝึกหัดภาษาไทย

จุดประสงค์ และเนื้อหา ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏในแบบฝึกหัดทุกระดับชั้น

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในแบบฝึกหัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 66 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 89 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 225 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 131 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 171 ครั้ง

3. สมรรถภาพด้านการสรุปความคิดรวบยอด

ก. คู่มือการสอนภาษาไทย

จุดประสงค์ มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 13 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 ครั้ง

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 131 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 227 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 165 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 194 ครั้ง

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในกลุ่มการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 67 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 38 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 69 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 59 ครั้ง

ข. หนังสือเรียนภาษาไทย

จุดประสงค์ ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น

เนื้อหา มีข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 118 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 119 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 92 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 130 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 82 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 94 ครั้ง

กิจกรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีข้อความในส่วนนี้ปรากฏในหนังสือเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนจำนวน 11 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 32 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 47 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 37 ครั้ง

ค. แบบฝึกหัดภาษาไทย

จุดประสงค์ และเนื้อหา ไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปรากฏในแบบฝึกหัดทุกระดับชั้น

กิจกรรม มีข้อความที่ปรากฏในแบบฝึกหัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 11 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 28 ครั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 17 ครั้ง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 ครั้ง

นอกจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมในวัสดุหลักสูตร เพื่อหาจำนวนข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ได้เปรียบเทียบจำนวน

ข้อความที่ค้นพบ ระหว่างประเภทของเอกสารวัสดุหลักสูตรท้าย ซึ่งผลการเปรียบเทียบจำนวนข้อความที่บ่งบอกลักษณะข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนระหว่างประเภทของเอกสารวัสดุหลักสูตร แยกตามจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมเป็นรายชั้น ดังนี้

1. จุดประสงค์ ข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด มีปรากฏในคู่มือการสอนภาษาไทยทุกระดับชั้น ส่วนในหนังสือเรียน และแบบฝึกหัดไม่มีข้อความในส่วนนี้
2. เนื้อหา ข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด มีปรากฏในคู่มือการสอน และหนังสือเรียนทุกระดับชั้น ส่วนแบบฝึกหัดไม่มีข้อความในส่วนนี้ และจำนวนข้อความเกี่ยวกับด้านความเข้าใจ และการวิเคราะห์วิจารณ์ ที่ปรากฏในคู่มือการสอนมีมากกว่าจำนวนที่ปรากฏในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น ส่วนข้อความที่เกี่ยวกับด้านการสรุปความคิดรวบยอดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวนข้อความที่ปรากฏในหนังสือเรียนมีมากกว่าในคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวนข้อความที่ปรากฏในคู่มือการสอนมีมากกว่าในหนังสือเรียน
3. กิจกรรม ข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด ที่ปรากฏในวัสดุหลักสูตรแต่ละประเภทนั้น พบว่าจำนวนข้อความเกี่ยวกับด้านความเข้าใจ และการวิเคราะห์วิจารณ์มีปรากฏมากในคู่มือการสอนทุกชั้น รองลงมาคือในแบบฝึกหัด และที่ปรากฏน้อยที่สุดคือในหนังสือเรียน ส่วนข้อความที่เกี่ยวกับด้านการสรุปความคิดรวบยอด เอกสารที่มีจำนวนข้อความในตำรานี้ปรากฏมากที่สุดยังคงเป็นคู่มือการสอน รองลงมาคือในหนังสือเรียน และที่ปรากฏน้อยที่สุดสำหรับตำรานี้คือแบบฝึกหัด ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีข้อความในส่วนที่เป็นกิจกรรมด้านความเข้าใจ และการสรุปความคิดรวบยอดปรากฏในหนังสือเรียน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งตอบคำถามหลักที่สำคัญ คือ วัสดุหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนในด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอดไว้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

จากผลการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมในเอกสารวัสดุหลักสูตร ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว สามารถได้แนวคำตอบดังนี้

1. จุดประสงค์

ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่เป็นจุดประสงค์ด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด มีปรากฏเฉพาะในเอกสารคู่มือการสอนภาษาไทยเท่านั้น และมีทุกระดับชั้น (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 1 2 และ 3) แต่ไม่มีปรากฏในหนังสือเรียนและแบบฝึกหัด เพราะจุดประสงค์ในการจัดทำหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดขึ้นมา ก็เพื่อใช้ประกอบกับคู่มือการสอน และเสริมทักษะทางภาษาให้แก่ นักเรียน ส่วนข้อความที่ใช้เขียนจุดประสงค์ในคู่มือการสอน บางรายการยังมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ระบุพฤติกรรมให้ชัดเจน เช่น "เมื่อฟังเรื่องในบทเรียนแล้ว สามารถสรุปใจความสำคัญได้" "บอกความหมายของคำพูดโดยนัยและสำนวนเปรียบเทียบง่าย ๆ ได้" จากตัวอย่างดังกล่าว ข้อความไม่ระบุพฤติกรรมว่าจะให้สรุป หรือให้บอกโดยวิธีพูด หรือเขียน ซึ่งในจุดนี้น่าจะได้มีการปรับปรุง โดยใช้ข้อความในการเขียนจุดประสงค์ให้ชัดเจน ใช้คำที่มีความคลุมเครือน้อย สามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่าย (ชัยพร วิชชาวุธ อ่างถึงใน สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) เพื่อครูผู้สอนจะได้เข้าใจตรงกันว่า ในบทนี้ต้องการเน้นเรื่องอะไร ทักษะใด และส่งเสริมสมรรถภาพด้านใด อีกประการหนึ่ง ถ้าเป็นไปได้น่าจะมีการเขียนจุดประสงค์ไว้ในหนังสือเรียนด้วย เพราะจะช่วยให้ครูผู้สอนได้ทราบว่า ในบทนี้มีจุดประสงค์อย่างไร จะได้เลือกกิจกรรม สื่อการเรียน และดำเนินการวัดผลประเมินผลได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เนื้อหา

ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่เป็นเนื้อหา ที่ส่งเสริมสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน มีปรากฏในคู่มือการสอนและในหนังสือเรียน

แต่ไม่มีในแบบฝึกหัด จากการวิเคราะห์คู่มือการสอน ปรากฏว่าเนื้อหาด้านความเข้าใจ มีจำนวนมากว่าเนื้อหาด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด (รายละเอียดในตารางที่ 4 5 และ 6) ที่เป็นเช่นนี้เพราะในคู่มือการสอนได้ระบุเนื้อหาตามทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน และแต่ละตอนก็กำหนดแนวทางหรือประเภทของเนื้อหาที่จะให้ครูสอนไว้ด้วย เช่น "การฟัง...ส่วนเปรียบเทียบและคำพูดโดยตรงหรือโดยนัย" "การฟัง...คำที่มีเสียงควบกล้ำ" "การพูด...เล่าข่าวในชุมชน" เป็นต้น ซึ่งสามารถนำข้อความเหล่านั้นมาเทียบกับเกณฑ์ และแยกประเภทได้ว่าเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมสมรรถภาพด้านใด ส่วนในหนังสือเรียนไม่ได้ระบุไว้ว่าเนื้อหาตอนใด ประเภทใด จะสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพด้านใด หรือจะเน้นให้เกิดทักษะทางภาษาทักษะใด ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอน และสามารถที่จะจัดการเรียนการสอนได้ทุกทักษะ ทุกสมรรถภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกทักษะการอ่านมาวิเคราะห์ และนำเสนอรายละเอียดในการวิจัย ทั้งนี้ คัญเหตุผลที่ว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะระดับสูงและใช้กันมากเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏว่าเนื้อหาด้านความเข้าใจมีจำนวนน้อยกว่าเนื้อหาด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด (ตารางที่ 10 และ 11) โดยเฉพาะเนื้อหาประเภทบทเพลง บทร้อยกรอง เนื่องจากในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เริ่มเรียนคำพื้นฐาน และฝึกให้นักเรียนรู้จักคำคล้องจองเพื่อสะดวกในการจำ มีการระบุในหนังสือเรียน ในส่วนของเนื้อหาประเภทคำคล้องจอง ซึ่งจัดเข้าพวกเดียวกับประเภทบทเพลง บทร้อยกรองว่า ไม่ต้องสอนความหมายของคำที่มีนอกเหนือจากคำพื้นฐาน ส่วนการสอนคำพื้นฐานนั้น ครูต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำอยู่แล้ว ดังนั้น แสดงว่าเนื้อหาในส่วนนี้ต้องการให้ผู้เรียนรู้และสังเกตความคล้องจองของคำ โดยไม่ต้องให้ความหมาย ฉะนั้นเนื้อหาส่วนนี้จึงไม่จัดเข้าในสมรรถภาพด้านความเข้าใจ แต่จัดไว้ในสมรรถภาพด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และด้านการสรุปความคิดรวบยอดได้ เพราะให้ผู้เรียนสังเกต รู้จักจำแนกสระ และสรุปลักษณะของคำคล้องจองได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเขียนบทร้อยกรองต่อไป

3. กิจกรรม

ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่เป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมสมรรถภาพทั้ง 3 ด้านดังกล่าว มีปรากฏในเอกสารวัสดุหลักสูตรทั้ง 3 ประเภท จุดที่น่าสังเกตก็คือ กิจกรรมที่วิเคราะห์ได้จากหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1 ซึ่งไม่มีข้อความที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมด้านความเข้าใจ และด้านการสรุปความคิดรวบยอด แต่มีกิจกรรมในด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ กิจกรรมที่พบก็เป็นลักษณะการผันเทียบอักษร การจำแนกเสียง และการจำแนกคำ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนกได้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วิจารณ์เชิงเหตุผลต่อไป อย่างไรก็ตาม น่าจะระบุกิจกรรมในด้านการความเข้าใจ และการสรุปความคิดรวบยอดไว้ด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ เป็นการฝึกให้ผู้รู้จักคิด ฝึกคิดเปรียบเทียบ ได้ค้นหาเหตุผล และคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งถาม (สุพิน บุญชูวงศ์, 2531) ในชั้นอื่น ๆ ก็เช่นกัน แม้ว่าจะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน เป็นแนวทางในการสอนให้แก่ครูแล้วก็ตาม ลักษณะของกิจกรรมที่คิดว่าน่าจะเป็นจุดอ่อน เพราะเป็นเพียงกิจกรรมขั้นพื้นฐาน ไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาเท่าที่ควร คือ กิจกรรมด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการฝึกผันเทียบอักษร จำแนกเสียง จำแนกคำ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการวิเคราะห์เชิงเหตุผล การวิจารณ์เนื้อเรื่อง วิจารณ์ตัวละคร มีปรากฏค่อนข้างน้อย

ส่วนกิจกรรมที่พบในแบบฝึกหัด ส่วนใหญ่มีไม่ครบทั้ง 4 ทักษะ แต่ก็มีแนวทางให้พัฒนาทั้ง 3 สมรรถภาพ สำหรับสมรรถภาพด้านการสรุปความคิดรวบยอด กิจกรรมที่พบมีเฉพาะทักษะการเขียน จุดนี้อาจจะเป็นไปได้ว่า เพราะแบบฝึกหัดคือหนังสือที่ให้นักเรียนฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยการอ่าน และการเขียน หรือภาคปฏิบัติในสมุด หรือวัสดุฝึกอย่างอื่น ดังนั้นจึงไม่ใช่สิ่งฝึกปฏิบัติที่จะมีเฉพาะทักษะการอ่าน และการเขียนในหนังสือแบบฝึกหัด

สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารวัสดุหลักสูตร ที่มีข้อความครบทั้ง 3 ประเภท คือ จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม ได้แก่คู่มือการสอนภาษาไทยทุกชั้น จากแผนภูมิที่ 1 และ 3 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของแต่ละสมรรถภาพที่ปรากฏ มีลักษณะเหมือนกันทุกชั้น คือ ความเข้าใจมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการวิเคราะห์วิจารณ์ และน้อยที่สุดคือการสรุปความคิดรวบยอด จำนวนของข้อความในแต่ละสมรรถภาพมีการเพิ่มขึ้นและลดลงในบางชั้น คือมีลักษณะกระเพื่อม ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนี้ แต่เมื่อมองภาพรวม ผู้วิจัยคิดว่าสัดส่วนเช่นนี้ น่าจะเหมาะสม และเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก คือในชั้นต้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านการความเข้าใจมาก และค่อย ๆ ลดจำนวนเนื้อหา และกิจกรรมด้านนี้ลงในชั้นที่สูงขึ้น

เพื่อเพิ่มความรู้และสมรรถภาพด้านอื่นทั้งจากภาษาไทยและวิชาอื่นในกลุ่มประสบการณ์อื่น ส่วนด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ การสรุปความคิดรวบยอด ในขั้นต้นให้เพียงความรู้พื้นฐาน หอเป็นแนวทาง แล้วค่อยเพิ่มเนื้อหา และกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะในขั้นที่สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจากการวิเคราะห์เอกสารวัสดุหลักสูตรทั้ง 3 ประเภท เห็นว่าเอกสารเหล่านั้น มีความเหมาะสมในการใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอนภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา แม้ว่าจะมีจุดอ่อนอยู่บ้างในบางตอน แต่ก็ไม่ได้ถึงกับเป็นปัญหาที่จะใช้เป็นแนวทางในการสอนของครู

คู่มือการสอนเป็นเอกสารที่ขยายความจากหลักสูตรแม่บท ด้วยการจัดกระทำให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น และให้แนวทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ เลือกเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น ตลอดจนให้สนองจุดประสงค์ของหลักสูตรด้วย สาระในส่วนต่าง ๆ ของคู่มือการสอน ไม่ว่าจะ เป็นคำานจุดประสงค์ หรือเนื้อหา จึงมีแนวทางไว้มากแต่มีรายละเอียดค่อนข้างน้อย ผู้สอนจะต้องค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการอื่นเพิ่มเติม ส่วนกิจกรรมในคู่มือการสอนได้จัดทำ ภาคผนวก เสนอกิจกรรมที่ใช้ประกอบการสอนไว้มากมาย เพียงพอที่ครูจะเลือกนำมาใช้ จัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

หนังสือเรียนเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบกับคู่มือการสอน เป็นการให้รายละเอียด ของเนื้อหาบางส่วน บางประเภท เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านด้วยตนเองได้ ดังนั้น สาระต่าง ๆ ในหนังสือเรียนจึงมีน้อยกว่าคู่มือการสอน แต่จะมีรายละเอียดของเนื้อหา บางประเภทลึกกว่าในคู่มือการสอน

แบบฝึกหัดเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางภาษา นอก เหนือจากแนวทางที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอนและในหนังสือเรียน ส่วนใหญ่จะเป็น กิจกรรมที่ฝึกการอ่าน และการเขียน การใช้แบบฝึกหัดแม้ว่าผู้เรียนสามารถฝึกได้ด้วย ตนเอง แต่รายละเอียดของเนื้อหาที่จะนำมาฝึกก็ต้องอาศัยจากหนังสือเรียน ผู้เรียนจะ ต้องใช้เอกสาร 2 ประเภทนี้ประกอบกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจะได้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับการใช้ข้อความ ในการเขียนจุดประสงค์ให้ชัดเจน ใช้คำที่มีความคลุมเครือน้อย สามารถสังเกตเหตุการณ์ได้ง่าย
2. ควรจะมีจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ในหนังสือเรียนแต่ละบทช่วย จะช่วยให้ครูผู้สอนเลือกจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และดำเนินการวัดผลประเมินผลได้เหมาะสม
3. ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความเข้าใจ และการสรุปความคิดรวบยอด ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บ้าง เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนในชั้นที่สูงขึ้น
4. การกำหนดกิจกรรมด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และด้านการสรุปความคิดรวบยอด ควรจะเพิ่มการวิเคราะห์เชิงเหตุผล การวิจารณ์เนื้อเรื่อง และการสรุปความคิด สรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านให้มากขึ้น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 เพื่อให้เด็กเรียนได้ฝึกและพัฒนาสมรรถภาพทั้ง 2 ด้านดังกล่าว นอกเหนือจากการผันเทียบอักษร และจำแนกคำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า หลักสูตรและเอกสารวัสดุหลักสูตร มีข้อกำหนดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนเพื่อให้เกิดสมรรถภาพด้านความเข้าใจ ด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และด้านการสรุปความคิดรวบยอด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะศึกษาว่าครูจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกและพัฒนาสมรรถภาพดังกล่าวหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
2. ในการพัฒนาสมรรถภาพด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอดของนักเรียน ควรจะได้มีการพัฒนาสมรรถภาพดังกล่าวทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังนั้นจึงควรวิจัยเพื่อศึกษาว่า ในกลุ่มประสบการณ์อื่นมีข้อกำหนด หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกและพัฒนาสมรรถภาพดังกล่าวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด